VI.

KAÁN KÁROLY A TERMÉSZETVÉDELEMBEN 1926-1939

„GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN AZT VALLOTTA, HOGY A TÁRSADALMI SZERVEZKEDÉSBEN ÉS EGYESÜLÉSBEN VAN A GAZDASÁGI BOLDOGULÁS ALAPJA.”

Megjelent -- a Gróf Széchenyi István és a Nagy Magyar Alföld – című tanulmányban, 1925.10.19-én került bemutatásra, Magyar Tudományos Akadémia összes ülésén.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI M. ÁLLAMTITKÁR.

Méltóságos Rektor Úr!

Nagy megtiszteltetésnek veszem és igen jólesett, hogy a m.kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola tanácsa megemlékezett a Magyar Tudományos Akadémia tagjává történt megválasztásomról és Méltóságodat kérte fel, hogy ez alkalomból engem üdvözöljön.

Ez a megtisztelő figyelem és szíves üdvözlet igazolja azt a lelki kapcsolatot, amely köztem és a főiskola tanácsa között megvan és amelyet én jóleső örömmel igen nagyra értékelek a eddigi munkásságom egyik legszebb eredményének tekintek.

-/-

Méltóságos

dr. Mihalovits János urnak,
a bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola rektora

Sopron.

Tisztelettel jelentem Méltóságodnak tolmácsolja a főiskola tanácsa előtt a megtisztelő figyelemért és a jókívánságokért vegtelen hálámat és köszönetemet.

Méltóságodat pedig nagyon kérem, fogadja igaz tiszteletem és nagyrabecsülésem őszinte kifejezését.

Budapest, 1924. évi május hó 24-én.

Kaán Károly

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN ÉS A NAGY MAGYAR ALFÖLD

ÍRTA

KAÁN KÁROLY

LEVELEZŐ TAG

BEMUTATTA A M. TUDOMÁNYOS AKADÉMIA 1925. OKTÓBER 19 ÉN TARTOTT ÖSSZES ÜLÉSÉBEN)

Az én édes jó anyámnak 926. T. I.

Kaán

BUDAPEST

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1925

Az állami erdészet első tisztviselője nyugalomba vonult

Kaán Károly államtitkár személyében a mai magyar erdészgeneráció egyik legmarkánsabb egyéniségе vett búcsút az állami erdészeti szolgálattól.

Szinte áthidalhatlan *elvi* ellentétek állanak fenn mi közöttünk, de az elkötöztönsnek ebben az ünnepélyes pillanatában tisztelgő állásban hajtjuk meg fegyverünket egy emberöltő hatalmas munkássága előtt.

Ellenségeinek is — mert hiszen ezek is voltak — el kell ismerniök, hogy *Kaán* Károly nem köznapi tehetséggé nőtte ki magát, hogy munkabírásban és alkotási vágyban kevesen múlták felül, hogy az erdő iránti fanatikus rajongásban tovegjük tudni követni, hogy hiveinek érdekében aligha fog még valaki olyan erőllyel sikra szállni, mint *Kaán* Károly tette.

Már egész fiatalon előtérbe került, amikor hazánk egyik legrendezettebb erdőgazdaságában, a besztercebányai m. kir. erdőigazgatóságban gazdaságot irányító (ellenőrköző főerdészi) szerepkörhöz jutott (1901).

Nemsokára (1908) az ország fővárosába a kinestári erdőgazdaságok legfőbb administrációjához került, ahol ügyszólván évről-évre gyarapodott ranghan és hatalomban mindaddig, amíg végtére államtitkári hatáskörben *az ország első erdőtisztjévé* emelkedett.

Nem szándékunk alkotásait egyre-másra felsorolni, de nem hagyhatjuk szó nélkül magyar nemzeti szempontból is legjelentősebb alkotását, a hatalmas, kinestári erdőségekben vasenergiával keresztülhajtott *házilagos gazdálkodás* eredményes munkáját.

Nem hagyhatjuk említés nélkül ideálizmusának egy másik sajátos szülöttét, a *természeti emlékek* védelmének rendszerbe foglalását, nem a magyar *Alföld fásításának* ritka tudományos felkészültséggel megszervezett propagandáját.

E lapok szerkesztősége előtt sem lehet közömbös ez a búcsú.

Negyedszázadot meghaladó kiterjedt irodalmi munkásság füzte *Kaán* Károlyt e lapok hasábjaihoz, viszont állíthatjuk, hogy e lapok emlőin nyert táplálékot irói vénája, miglen az ország egyik első közgazdasági irójává fejlődött s elérte kiváló erdészeti iróink legértékesebb és legmegtisztelőbb jutalmát, a Magyar Tudományos Akadémia elismerését.

Őszinte szívvel kívánjuk, hogy fáradságos munkássága után a jóleső pihenés örömeit sokáig élvezze, s bizonyára a nyugalomban sem tűnen energiáját a magyar haza javára ezentúl is értékesíthesse.

1926. I. 15. Cz.

MAGYAR ÉRDEMREND KÖZÉPKERESZTJE

JUBILEUMI EMLÉKÉREM

MAGYARSÁG 1927. november 20. vas.

A mi értékeink

Kaán Károly

BUDAPESTI HÍRLAP 1926 augusztus 15. (186. sz.)

FÁSOROK.

Írta Kaán Károly.

I.

Datum sub centum tilia... Kelt levelem a szőrse hátra alatt... ... úgy kezdette és úgy kettezte Hákócsi a sárosi kastélyban írt levelét.

Milyen kedves formája is ez a kifejezés, hogy ez a nyájas megszólításban a szép fasor inkat való vonatkozása és ráguskodó szeretetünk. Finom lelkünk. Pedig akkor még nem volt Millisiegen, vagy az erdős fasor. Még szelőn sem! Mennyi ilyen szerelmetes szép felé a vágykatlyuk felé, amelyeket egykor Déva rabtisztesektenek nyösdöntött és bronzbolni rendelt...

... Eltűntek ezek a virágkert egykori A romokká jött, a szép tájakon, mag az fel mutton elmeszegő kedves szerkesztőnk avaknak tevmosnosnak meg csak a szymát sem tölk. Legtöbb helyütt meg is tűnkét sem, amelyeket szeghjtettek. Nincsen régen is szomorúan meg az erdőn fák Pedig annak idején mennyi gondot és szeretettel ültettek azokat

— Kiltsünk, hogy sokban manapság a haladó kor embereiben" nincsen, vagy nagyon is ritka az ilyesféle lírát az a finomult érzés, az a szeretettjes gondosság, mely meg volt a régiekben.

Mig Grassalkovich, ez a számítós, nyugas Ilur is hosszú szálfaszál fiatal tett gödöllői kastélyánál a kedves benapjai klasztromig, annak sorfala kiadát rabságot szúnta nógyszen a műszékszi épített ottani templomba, Istenünkére!

Es annyi de után, talán tíznek fre, ellenbe volt szétszórtvaszínnek kerdet tek élnünk a testre, ős fenyőfák. Szerencsére szigorú intézkedés szabadította meg szétszórta azt. Ma gondos ódaadásnak fenik az ős szálfát, a mult idők szép bevalóit érdemlő természeti emlékeit.

Eszterházy Miklós gróf, a tavaszi szépnek Miklós Mórtz ős-ősz atyja, a finomis bábornok, Hadnagy Gabriel kalmisnos, a Vörös-legyőző wartó ám, francia fogfosokkal szép fasorokat ültetnek. Ezek tevedelem korszakkkal tisztelettel kellőbb oit diszlenek ma is az utcákban.

Pár éve azonban vonatszerű hallatszott szóval az utlmonarsás szolgálatban valamely ügybanek kösége. Tavaszy eltt már jelet, hajkot vágtak azoknak a polgyszlonok a tűrzsön, amelyeknek a sétnyöntesen elhaltoraszás szerint tévesnek kell. Erdőnyi fehanlomnak és tölkaszok azonban megakasztotta az „illet vérgeblajtadt" Ha mediégt...

A jó bélatta vagy egy szigoru rendelet talta meg végbg megakadályozta azt a „kulturmérlegelést."

Állunk és élunkenek a szakmai hatás, amelyeket egykor Széchenyi Ferenc gróf ültetteté Amelyek árnyas homlokoszál alatt aratán sáip tere is asilethetett meg a Lugosypuszk Magyar apjaihoz! A jogutód ma a kegyelet mélységes érzésére!

BUDAPESTI HÍRLAP 1926 augusztus 15. (186. sz.) 2

De se folytassuk ugy, mintha nekem-get irnának! Ugy azt, mintha vermet Ezenkívül szem erőinkkl Amarra meg nincs okunk! Mert nem puszitunk ki mind! Van amnyi bellítik azépen. Csak megapadtak ugy, mint az utak mentén a mádéfa fasorait is!

Sok ezek közül a fűtőházkerekeres ős fejszére nyelve vollnk a tulajdonos szemé- pont az utvonal mentén és éppen a fák ben. Kivágatta, eladta őket. Jogilag az ő- vonalában felállítottu a telefon- vagy tűrtőnek.

A jegenyenyárak és a fekete nyárak, a topolyák kőrül a „kekenyés cigánynénak" ennek a fapusztító cigányfajzatnak, pár év óta nagy szüzelje lett volna, ha a „dísznövény" a „kenyérdagasztó" meg a „nyírfűzfavér" tekarhatok és a merleczkenek is olyan keletje támad, mint azoknak mód és alkalom nyílott ujabban ezek kiszülnek. Ma a cigány ölymdija a fakat. Máskor, de mennyire könyörgöttek Nem régen még napokon át ügyott a fűmagházból kerítés körül, vagy a fűszíttartó lakása mentén, armfelé, „ahol nincs szél."

További feladatom azután gondoskodni arról, hogy a fasorok tövé körül elégséges szabad felszínt szerezzünk a fák szabad vezetik, azafáttal be no boritták s igy azt megmérhetnék és fűnelhet a fák.

Ilyen felületek biztosítása után mindenkor annak a eltinek szóljatok, hogy a szerfák pédánnyi lehetőleg egásszegesen, mindenesetre az eltiszt mentesen, minél jobban gyarapodjanak.

Az a birokvezet kérjük a külfüldön is minden vámonnak, hogy mindé szerb és hatlámasabb fagyori fagyosnak ne szabjanak szabad szerint szigoru gondoskodik is.

Sőlagok ezzel elégszünk, — de más jatsik, — nem élegy, de tisztul, vagy legalább is fiatalnak tetszi kis kiszámítgatjuk a cél. Hányszóga ennek az a tényszálnak is, hogy vázrszi utakon és utcákon ős-ős fasorok szédnak valódi élemelnen nincsenek. Az Andrássy-uton legalább 40 éves fasorok. Az utak kellene lennie, a Rákóczi és Üllői-utakon kétszerednek 60—80 éves fák. És mik vannak?!

A székesfővárosnál különben, bivatalon megállapítás szerint, ha fasorokat ős-ős jártak". A végzenek a fákon s ennek szégfiatalokon szegények ellandóan sebzik, tönrtijik. Azokról ellandóan vámak. Fűrészelnek, az hogy lefűthen hogy nádz azokat!

Végezik pedig ezeket a mévelesteket kilöndlie ideiben, módon és mig különfélébb elment!

A bodzi Palota-tere szép utszegilyen kedvező az ehelyt vámszabadnak. Ős-ős eltelefitetteik kőszíti szép fiatal fasor ellétt, kellően szépen koronázd. Jól ismertem azok gyönyörű ős-ős fasorait. Ám a bécsi alatt, mintha turzsa szerint szerva kerülnek. Ős-ős fák, minden megállapítható indok volna fűi, minden megállapítható indok nélkül, leszálnak azok koronái ős-ős alkalmazzák. Az utóbbi években gyakorlatban és mertérzőbb kurtítottak. A Népliget egyik fasorán, a Nefeljts-utcában, az Üllői-út egyik fűs-ős-ős.

Ez az egyik módja az „eltjtó" eljárásnak!

Számomas a kérje az ilyen megoszpárlt fasorosnak. A szomszédnak ezek vámszabadnak meg! Mind a vidéki vázsri vándorbodinnak lecsenkítsék, kimeszerezzék a fűs-ős-ős tagjait!

A háboru alatt a Palota-téren ily módon megcsonkított fasorokonak ezzel meg nem felt be a szomja. Bizonyára más fa szorokó szemi Legfőbb ugyanis — jusinu Kőrgőn — szép szépen kiszámítgatta az a sor-fákat, hogy az elhivolltott résztek helyi szakhamar befurcsodhassanak, mert azok nem be nem begedő sebbelyek egyébként bekarcsodnak a fa testébe s annyszerűbb, sőt, idővel bottegekedőbb, azt korai pusztulást okozzák.

Amint az ütetésnél is ügyelek arra, hogy a korona a lehetőség erős gyökérzetet szárydsan legyen, ugy kézáb szem vigyázz ős-ős szerint, mely a kivánatos arányt megbonthatnék. Mert kiszámeszetem a fák nemcsak a gyökerek, de ezekkel összefüggően a levelek utjan is tápláltoznak, amiért is az egyenszaj fentartása, mint élettelitet, mindenkinv kívánatos.

Az utcaburkolás sinyes lekinetlet fák élettelitelelire. Amig például a fűkes illatgázi diszlíti fasorok részére is egy szélvédő sávot nem borítottak asafaltburkolattal és azt utinden évben felszíni a fákat, addig nálunk a fűosszú mulegatlyelik vonalában szántak ezt az élő szövetet s e célból fűtő-fűig egy mélyet is ellett, sőt meghalado mélységig régi széles árkot vontak az egész nagy egyiet körül.

Tisszaszu. sárgódiszsvrő vonalak vultak azok, amelyekkel a fákonk a gyökérvéli több kilométeres vonalban nemes-ős-ős-ős